לא נצרכא אלא לשירי מנחה דאורייתא [א]צריך לכלי הכלי מצרפו שא"צ לכלי אין כלי מצרפו ואתו רבנן וגזרו דאע"ג דאינו צריך לכלי כלי מצרפו תינח סלת קטורת ולבונה מאי איכא למימר אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוה כגון שצברן על גבי קרטבלא דאורייתא יש לו תוך מצרף אין לו תוך אינו מצרף [ב]ואתו רבנן ותיקנו דאע"ג דאין לו תוך מצרף ופליגא דר' חנין אדר' חייא בר אבא [ג]דא"ר חייא בר אבא א"ר יוחנן [ד]מעדותו של רבי עקיבא נשנית משנה זו: [ה]הרביעי בקדש פסול: תניא א"ר יוסי [ו]מנין לרביעי בקדש שהוא פסול ודין הוא [ז]ומה מחוסר כפורים שמותר בתרומה פסול בקדש שלישי שפסול בתרומה אינו דין שיעשה רביעי לקדש ולמדנו שלישי לקדש מן התורה ורביעי בק"ו שלישי לקדש מן התורה [ח]מנין דכתיב [1]והבשר אשר יגע בכל טמא לא יאכל מי לא עסקינן דנגע בשני וקאמר רחמנא לא יאכל רביעי מקל וחומר הא דאמרן: [ט]ובתרומה אם נטמאת כו': אמר רב שיזבי בחיבורין שנו אבל שלא בחיבורין לא איתיביה אביי יד נגובה מטמא חבירתה לטמא לקדש אבל לא לתרומה דברי רבי ר' יוסי ברבי יהודה אומר [י]לפסול אבל לא לטמא אי אמרת בשלמא שלא בחיבורין היינו רבותיה דנגובה אלא אי אמרת בחיבורין אין שלא בחיבורין לא מאי רבותא דנגובה א) איתמר [כ]נמי אמר ריש לקיש לא שנו אלא ידו אבל

לא נצרכא. להאי עדות דר' עקיבא דמדרבנן אלא לסולת של שירי מנחה: **דהלא מדאורייתא הצריך לכלי.** דומיא דקטורת שבכף דאיירי בה קרא כלי מצרפו ושאינו צריך לכלי כגון שירי מנחה שכן אכילת כהן אין הכלי מצרפן: **מאי איכא למימר.** הרי צריכין לכלי: **קרטבלא.** עור שלוק: **ופליגא הא דר' חנין.** דאמר לעיל צירוף דאורייתא אדר' חייא בר אבא: **מחוסר כפורים כשר לתרומה ופסול לקדש.** ביבמות ילפינן לה מקראי בפרק הערל (דף עד:): **שלישי שפסול בתרומה.** כדנפקא לן ק"ו במסכת סוטה (דף כט.[ה]) ומה טבול יום שמותר במעשר אסור בתרומה שני שפסול במעשר אינו דין שיעשה שלישי בתרומה (א): **אינו דין שיעשה רביעי לקדש.** וא"ת דיו לבא מן הדין להיות כנדון א"כ ק"ו לא צריך שהרי למדנו שלישי לקדש מן התורה והיכא דמיפריך ק"ו לא אמרינן דיו לבא מן הדין להיות כנדון כדאמרינן בבבא קמא (דף כה.) ולמ"ד נמי אמרינן דיו הני מעלות דרבנן נינהו ולאו דאורייתא. והאי דנקט ולמדנו שלישי לקדש מלתא בעלמא היא דאשמעינן דשלישי לקדש מן התורה הוא: **מי לא עסקינן כו'.** מי לא משתמע (כו') נמי מהאי קרא: **דנגע בשני.** דהא אשכחן דאיקרי שני טמא דכתיב כל אשר בתוכו יטמא[ו] וה"ל הכלי ראשון ומה שבתוכו שני וקרי ליה טמא וקאמר רחמנא והבשר אשר יגע בכל טמא (ב) בשני וה"ל שלישי לא יאכל והאי קרא בבשר שלמים כתיב: **בחיבורין שנו.** מתניתין דקתני יד מטמאה את חבירתה לקדש כגון שנגעו שהיד הטמאה נוגעת לטהורה היתה טהורה נוגעת בקדש דגזור רבנן דלמא אתי למינגע טמאה בקדש ולמ"ד (ג) פסול לקמן לפסול דמעלה בעלמא היא: **אבל שלא בחיבורין.** שלאחר שפירשה מן הטהורה חזרה טהורה ונגעה בקדש טהור ואין יד מטמאה חבירתה לעשותה אפי' שלישית לפסול: **יד נגובה.** אע"פ שאין בה משקין: **לטמא את הקדש.** לעשות רביעי: **ר' יוסי בר' יהודה אומר.** חבירתה פוסלת את הקדש אבל לא מטמאה: **אי אמרת בשלמא שלא בחיבורין.** קאמר דמטמאה היינו רבותא דנגובה (ד) ואע"ג דנגובה היא כשנגעה בזו ואין לחוש שמא נגעה היד הטהורה במשקין שנטמאה שהן ראשונים דכל הפוסל את התרומה מטמא משקין להיות תחלה והוה לה הך יד נמי שניה מחמת המשקין כמו חבירתה אפילו הכי מטמאה דמעלה דרבנן היא שהיד מטמאה את חבירתה להעשות שניה כמותה לקדש אלא אי אמרת לא אמרינן אלא בחיבורין וטעמא משום דלמא נגע טמא לקדש מאי רבותא דנגובה הא הך יד קמייתא לא מטמיא לה לקדש בלא משקין הלא שניה היא:

אבל

מעלה מדרבנן דאינו קודש אלא חול כדמוכח בהתכלת (מנחות דף נג. ושם) שאין מועלין באפר פרה וקתני הוסיף ר"ע דמשמע דהוי דרבנן כמו רישא כדדייק הכא והשתא מתוקמא דרשה דמייתי בכולי הש"ס והכשר לרבות עצים ולבונה כר"י דפרק המנחות והנסכים (שם דף קב: ושם) דאי לרבנן הא משמע אף בשר בתר שחיטה יש לה פדיון ומיהו יכולא לאוקומי כרבנן ובהוקדשו בכלי וכדמוקמינן לה בפסחי' אך איכא לדחות דלא קאי רק אלבונה ולא אעצים וכן בריש המנחות והנסכים פי' בשם הר"י דעיקר קרא לא קאי רק אלבונה אבל אעצים לא הוי רק אסמכתא בעלמא והתם האריכתי ולא שייך הכא ואין להביא ראיה מהא דלא חשיב עצים בפרק שני דמעילה (דף ט.) כי חשיב איזך הוכשר ליפסל בטבול יום ובמחוסרי כפרה משום דלא שייך ביה פיגול אף בהולכה ובהקטרה דלא קרבן גמור הוא[ז]:

דאורייתא יש לו תוך מצרף. הקשה הר"ר אלחנן אמאי לא קאמר כגון שנגבו בכלי חול דאורייתא כלי שרת מצרף ולא של חול דבעינן דומיא דכף ואע"פ שיש לו תוך ול"ע:

מנין לרביעי בקדש שהוא פסול. פרש"י ולמ"ד דיו הני מעלות דרבנן נינהו ולא דאורייתא והאי דקאמר ולמדנו שלישי מן התורה מילתא בעלמא הוא ולא קאמר נמי מק"ו אלא מלתא בעלמא הוא ובפ"ק דפסחים (דף יט.) פי' רש"י גבי ההיא דר' יוסי ור' שמעון דאין משקה מטמא באוכל ואין טומאה עושה כיוצא בה היכי אשכחן רביעי בקדש אלמא ודאי דרבנן הוא ומביא ראיה דמכילתין חשיב גבי מעלות דרבנן בתרייתא וקשה לר"י לר' חנין דאית ליה צירוף כלי דאורייתא וקחשיב ליה גבי מעלות דרבנן ולר' יוחנן דאית ליה צירוף דרבנן הוא הא מוקי לה כר' עקיבא ור"ע סבר שלישי בחולין דאורייתא וא"כ רביעי בקדש נמי דאורייתא קרי כאן והבשר אשר יגע בכל טמא לא יאכל דמי לא עסקינן דנגע וכו' ותירץ הר"י דקרי להו דרבנן משום דלא משכח לה לחולין שנעשו על טהרת הקדש [דהוי דאורייתא] וכן אר"ת דמשכחת לה לרביעי בקדש [דאורייתא] ע"י עצים ולבונה דטמאין ע"י חיבת הקדש וכי מיבעי ליה לר"ל בגריד של מנחות (מנחות דף קב:) אי מונין בו ראשון ושני אי לא דאי מהני חיבת הקדש למנות בו ראשון ושני למ"ד אין אוכל מטמא אוכל פשיטא ליה האי והיה קשה להר"ר אלחנן לפר"ת דמוקי לה ע"י עצים ולבונה וכי עדיפא מאוכל גמור דלא אהני חיבת הקדש למימני ביה ראשון ושני:

בחיבורין שנו. פרש"י שנגעה שהיד טמאה נוגעת לטהורה היתה טהורה נוגעת לקדש וקשה לפי' דא"כ השניה אינה טמאה כלל והקדש טמא מחמת גזרה שמא יגע בראשונה הטמאה ומאי קאמר ובקדש יטבול שתיהן יטבול טמאה ויש ליישבו דה"ק הא נטמאה ידו אחת חבירתה טהורה ובקדש בתחילתו הצריכו חכמים להטביל שתיהן שמא נטמאו שתיהן וע"ל בחיבורין שנו דיד אחת נוגעת בספר הפוסלה ויד האחרת הנוגעת בה תדון כאילו נגעה בספר דגזרינן לה שמא תגע וכן הא דתנן לקמן יד מטמאה חברתה ועושה אותה שניה בקדש מוקמינן לה בשמעתין הכי לפי מאי דס"ד לדברי ר' יהושע דיד מטמאה חברתה להיות שניה ומאיזה טעם לא תהיה שלישית אלא ודאי דגזרינן שמא נגעה בספר עצמה ואפי' לא נגע ביד השניה טמאה שמא נגעה בספר ותניא בתוספתא המטביל את ידו אחת מהן כל טהרות שעשה בטהורה עד שלא הטביל את הטמאה טמאות שהיד מטמא חברתה לקדש משמע דבלא נגיעה מטמאת לה והשתא יתכן דהוי מעלה לר' יוסי שאינה אלא בכלל רביעי ליפסול בקדש אבל לא לתרומה דבתרומה אין יותר משלישי לכן אינה מטמאה רק קדש דעושה רביעי ולית ליה יד מטמאה את חברתה להיות שניה אלא מטמאה להיות שלישית והקשה הר"ר אלחנן אמאי חשיב האי מעלה במתני' הא הויא בכלל רביעי בקדש ותירץ דמ"מ מעלה אחרת היא דיד מטמאה את חברתה דס"ד כיון דאין גופו נטמא אלא מאב הטומאה גם ידיו נמי לא קמ"ל:

אלא אי אמרת בחיבורין אין וכו' מאי רבותא. ואי משום תרומה דלא מטמאה אף בחיבורין לא נחית להו רבותא אלא רבותא דקדש:

[ט]**אחד** ידו ואחד יד חברו לפסול. דהוא"ל ומטמא יד חברו די לנו בכך אם יפסל אבל לריש לקיש דאמר דוקא ידו מוקי טעמא משום איחלופי יד טהורה ביד טמאה לפיכך כי היכי דידו טמאה מטמאה קדש דשניה היא אף טהורה נמי וכן משמע בסמוך כי הדר ביה ריש לקיש פירש לדבריו לפסול אבל לא לטמא משמע דמעיקרא סבירא ליה לטמא כשם רבינו שמואל:

דתנן

עין משפט נר מצוה

א מיי' פי"ב מהלכות אבות הטומאות הל' ח:
לב ג מיי' פי"ב מהל' שאר אבות הטומאות הי"ג:
לא ד מיי' שם הל' יא ופי"א הלכה ד:
לב ה ו מיי' שם פי"א הלכה ד:
לג ז ח מיי' שם פי"ב הלכה י"ב ופ"ח שם הלכה ז:

◆

תורה אור השלם

1. וְהַבָּשָׂר אֲשֶׁר יִגַּע בְּכָל טָמֵא לֹא יֵאָכֵל בָּאֵשׁ יִשָּׂרֵף וְהַבָּשָׂר כָּל טָהוֹר יֹאכַל בָּשָׂר: ויקרא ז יט

◆

רבינו חננאל

טמא במקצתו שטימא את כולו וקתני הוסיף ר' עקיבא אלמא צירוף דרבנן הוא ופריק ר"ל אליבא דרבי חנין לעולם צירוף דאורייתא ור' עקיבא שירי מנחות אתא לאשמעינן דמדאורייתא דבר הצריך לכלי כלי מצרפו שאין צריך לכלי אין כלי מצרפו. ואתו רבנן ועשו מעלה וגזרו אפי' בדבר שאין צריך לכלי ומקשינן תינח דמצרף הכלי הסלת מפני שצריכה כלי קטורת לבונה וגחלים מאי כלי צריכי. ופריק רב נחמן כגון שצברן ע"ג קטבליא מדאורייתא יש לו תוך מצרף. אין לו תוך אינו מצרף. ואתו רבנן תקינו דאע"ג דאין לו תוך מצרף ופליגא דר' חייא בר אבא דאמר משמיה דר' יוחנן מעדותו של ר' עקיבא נשנית משנה זו הכלי מצרף מה שבתוכו לקדש ומסתברא דצירוף כלי מדרבנן היא דהא ר' יוחנן מוקים לה ממתניתין מעדותו של ר' עקיבא ומשנתנו מעלה מדרבנן וכבר פירשנוהו בפסחים בפ' הראשון: מעלה שביעית הרביעי בקדש פסול והשלישי בתרומה פי' טמא מה הוא אבי הטומאה וטומאתו ז' דכתיב וכל אשר יגע על פני השדה בחלל חרב או במת או בעצם אדם או בקבר יטמא שבעת ימים והנוגע בו טמא טומאת ערב שנאמר וכל אשר יגע בו הטמא יטמא והנפש הנוגעת תטמא עד הערב. עוד קדשים הנוגעים בטמא השני שהוא טמא טומאת ערב נטמאו שנאמר והבשר אשר יגע בכל טמא לא יאכל נמצא שלישי לקדש טמא מן התורה כמו שפירשנו. ורביעי מק"ו כדתניא מניין לרביעי בקדש שפסול ודין הוא ומה מחוסר כפורים שמותר בתרומה שנא' ובא השמש וטהר ואחר יאכל מן הקדשים כי לחמו הוא. ותנן נמי הערב שמשו אוכל בתרומה פסול הוא זה המחוסר כפורים בקדשים כדתנן הביא כפרתו אוכל (בתרומה) [בקדשים] וכתיב וכפר עליה הכהן וטהרה מכלל שעד שלא הביאה כפרתה לא נגמרה טהרתה ובמאי אי לתרומה הא כתיב ובא השמש וטהר ואחר יאכל מן הקדשים כי לחמו הוא והיא התרומה שגם היא נקראת קדשים. אלא לאו בטהרת קדשים הכתוב מדבר עכשיו שלישי שפסול לתרומה אינו דין שיעשה רביעי בקדש וזו היא מעלת הקדש על התרומה: מעלה שמינית שהיד מטמא לחבירתה בקדש אבל לא בתרומה אמר רב שיזבי בחבורין שנו. פי' כגון שחיבר ידו לידו האחרת אבל אם לא חיבר היד הטמאה לטהורה לא. ומותיב אביי עלה יד נגובה מטמאה לחבירתה לקדש וכו'. ואע"ג דלא פריק רב שיזבי כיון דא"ר יוחנן

מסורת הש"ס

א) [מנחות כד.], ב) [פסחים יט.], ג) פסחים יח: סוטה כט: [תוספתא פ"ג], ד) [עי' בעל המאור ועיר אמלא שם פי' הגאון לכל הסוגיא זו], ה) [ע"ש ועיין רש"י פסחים יח: ד"ה שלישי שפסול בתרומה], ו) [ויקרא יא], ז) [ועי' תוספות מנחות כא. ד"ה ילאו], ח) שייך לע"ב.

◆

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה שלישי וכו' שני שפסול במעשר אינו דין שיעשה שלישי בתרומה וכיון דשלישי פסול לתרומה דין הוא שיעשה רביעי בקדש: (ב) ד"ה דנגע בשני וכו' בכל טמא אפילו בשני והוה ליה בשר שלישי: (ג) ד"ה בחיבורין וכו' ולמ"ד לקמן פסול לפסול: (ד) ד"ה אי אמרת וכו' דאף על גב דנגובה:

◆

הגהות מהר"ב רנשבורג

א] גמ' איתמר נמי אמר ריש לקיש. נ"ב עי' בספר טורי אבן מהו האיתמר נמי:

◆

מוסף רש"י

מעדותו. ע"י עדותו (פסחים יט.). מנין לרביעי בקדש שהוא פסול. ולא אמרינן טהור הוא כבתרומה (סוטה כט.). ומה מחוסר כפורים. כטומאות הצריכות קרבן, כגון זב וזבה יולדת ומצורע (שם). שמותר בתרומה. כדילפינן ביבמות פרק הערל (עד:) מקראי טבל ועלה אוכל במעשר, העריב שמשו אוכל בתרומה, כדכתיב ובא השמש וטהר ואחר יאכל מן הקדשים (פסחים יח.). פסול בקדש. אסור בקדש, כדיליף התם מוכפר עליה הכהן וטהרה, מכלל שהיא טמאה עד עכשיו (שם). שלישי שפסול בתרומה. לרבנן דפליגי אדר' עקיבא ונפקא לן בקל וחומר מטבול יום, ומה טבול יום דמותר בחולין אסור בתרומה, שני שפסול בחולין אינו דין שיעשה שלישי בתרומה, במסכת סוטה בפרק כשם שהמים בודקין (כט.) ינקודש דין הוא שיעשה בה רביעי מקל וחומר ממחוסר כפורים (פסחים יח.). אינו דין שיעשה רביעי לקדש. ולא תימא דיו לבא מן הדין להיות כנדון ונימא הכי שלישי שפסול בתרומה דין הוא שיהא פסול לקדש, דאם כן נטיל ליה האי קל וחומר, דשלישי בקודש לא איצטריך, דלא מיבעיא, דכי היכי דבתרומה אייתיה בקל וחומר מטבול יום, הכי נמי אתי קודש בההוא קל וחומר, אלא אפילו מן התורה למדנוהו, והיינו דקאמר למדנו שלישי בקדש מן התורה, הלכך לא אמרינן דיו דאיפרך ליה ק"ו (סוטה כט.) וכי אתי ק"ו לרביעי הוא דאתא, דקי"ל בב"ק פ' שני (כה.), דהיכא דמיפרך ק"ו לא אמרינן דיו (פסחים שם). מי לא עסקינן דנגע בשני. מי לא מצינן למישמע מינה דאפילו נגע בשני נמי קאמר לא יאכל, דהא בכל טמא כתיב, ושני איקרי טמא, דכתיב כל אשר בתוכו יטמא, והאי בבשר שלמים כתיב, דקדש נינהו (סוטה שם).

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones